

FLOR CHRISTIAN

BERETNING OM
FOLKE-HØISKOLEN I
RØDDING

Christian Flor
Beretning om Folke-
Høiskolen i Rødding

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=24728329

Beretning om Folke-Høiskolen i Rødding:

Содержание

Beretning om Folke-Høiskolen i Rødding

4

Конец ознакомительного фрагмента.

16

Christian Flor

Beretning om Folke- Høiskolen i Rødding

Beretning om Folke- Høiskolen i Rødding

Den høiagtede Comitee for Danske Underviisnings-Anstalters Fremme i Nord-Slesvig har opfordret mig til at give en historisk Beretning om Folke-Høiskolen i Rødding, hvorved Publikum kunde blive bekjendt med dens nuværende Tilstand og tidligere Skjæbne. Ligesaa fuldt som jeg erkjender min Forpligtelse til Comiteen, hvis Bistand det ene og allene skyldes, at Høiskolen er kommen i Stand, at opfylde dette Ønske, ligesaa fuldt indseer jeg Comiteens Forpligtelse til at underrette dens Mandanter om Resultaterne af den Læreanstalts Virksomhed, til hvis Grundlæggelse og Vedligeholdelse den største Deel af deres Bidrag ere anvendte.

Man siger, at alt Nyt, som skal have store og vigtige Følger, har en besværlig Fødsel og en trang Barndom. Hvis det ogsaa omvendt kunde siges, at det Nye, som har ualmindelige Vanskeligheder at overvinde, altid bliver til noget Fortrinligt, saa

maa Høiskolen i Rødding komme til at bære rige og herlige Frugter; thi det varede længe inden den kunde komme tillive, og, saa ungt dens Liv end er, har den allerede havt mangan Fare at bestaae. At erfare noget Nøiere herom, kunde vistnok interessere Mange; men hvor megen Lyst jeg, baade af denne Aarsag og tillige for min egen Skyld, end kunde have til i denne Henseende at levere udførligere Meddelelser, saa afholde dog flere gyldige Grunde mig derfra. Den gode Sag vilde blive udsat for stor Fare, hvis Alt, hvad der er sandt, blev sagt; jeg kan kun love, at Alt, hvad der bliver sagt, skal være sandt.

Rødding Høiskole i Marts 1846.

Flor.

Høiskolen i Rødding er ikke den først paatænkte Høiskole her i Nord-Slesvig. Allerede i Slutningen af 1841 udstedte nogle Præster og Gaardeiere paa Vestkanten i Slesvig, i hvis Spidse Pastor Hagen i Meolden stod, en Indbydelse til at oprette »en Dansk Høiskole i Sønderjylland«. Planen var meget vel anlagt, stemte i sine Grundprinciper temmelig overeens med den for Rødding-Høiskole, vilde, som mere lig det Sædvanlige, formodentlig lettere have fundet Indgang hos Publikum, og maaskee havt færre Vanskeligheder at kæmpe imod end den herværende. Dog, dette sidste er uvist; thi ogsaa dens Formaal var Bondestandens Oplysning og Nationalitetens Opvækkelse, og disses Fjender vilde da vel ligesaafuldt have vendt deres Vaaben imod den, som de gjorde det mod Rødding-Høiskole. Ifølge Planen vilde den projecterede Høiskole omtrent blive det,

som man sædvanlig tænker sig ved en Middelskole, hvoraf det vistnok kunde være saare ønskeligt at flere oprettedes omkring i Landet. Men da en anden af den Slesvig-Danske Sags Venner, Prof. Flor, kun ventede paa en gunstig Leilighed til at realisere en større og mere omfattende Idee om en national Folke-Høiskole i Nord-Slesvig, og man indsaae Umuligheden af at faae iværksat mere end den ene Plan, saa besluttede man ikke at splitte Kræfterne, stille den ene i Bero, og prøve paa den vigtigste, om endog vanskeligste, først. Da derfor den »Slesvigske Forening« havde dannet sig, udkastede Prof. Flor en Plan til en større Folke-Høiskoles Oprettelse i Nord-Slesvig og forelæste den i en Forsamling af den Slesv. Forening den 14 Aug. 1843. (Planen findes aftrykt i »Dannevirke« for 19de Aug. 1843), og Foreningen besluttede at antage sig denne Sag af al Magt. Denne Plan vandt dog ikke Bifald hos det større Publikum: Nogle fandt den for demokratisk, Andre for aristokratisk, Alle for utydelig og ubestemt, og selv Nationalitetssagens og Forfatterens nøiere Venner frygtede for, at den var for chimairisk og uudførlig i Virkeligheden. Ikke destomindre lovede den Kjøbenhavnske Comitee til danske Underviisningsanstalters Fremme i Nord-Slesvig at ville understøtte Høiskole-Sagen med et Laan af 5000 Rbd. i 5 Aar, og en aarlig Gave af 600 Rbd. i ligesaa lang Tid. Den Slesvigske Forening udnævnte imidlertid i en Forsamling den 17 Novb. 1843 en Comitee, bestaaende af de 3 Gaardmænd Hans Nissen, Nis Steffensen og Laurids Skau, som i dens Navn skulde kjøbe en passende Gaard og

ellers foretage alt det Fornødne til Sagens Fremme. Prof. Flor udarbejdede derfor den oprindelige Plan nærmere til »et Udkast til Indretningen af en Folke-Høiskole i Nordslesvig«, (aftrykt i »Dannevirke« for 20 Juli 1844), i hvilken Form den vandt en gunstigere Bedømmelse, navnlig behagede den Kbhavnske Comitee bedre. De tre ovennævnte Gaardmænd indgave nu i den Slesvigske Forenings Navn en allerunderdanigst Ansøgning til Hans Majestæt om at maatte oprette en Høiskole efter vedlagte Udkast. Ogsaa købte de i Vinterens Løb en Gaard af Krigsassessor Kjær i Rødding By for 12,000 Rbd. Det er ofte blevet sagt, og vistnok ikke ganske uden Grund, at denne Gaard blev betalt for dyrt og laa baade for nordligt og for isoleret. Men de havde vigtige Grunde, hvoraf de lode sig bestemme: Frygt for de Hindringer, som muligen kunde lægges Høiskolens fri Udvikling i Veien af Embedsmænd, som ikke vare den Danske Nationalitetssag gunstige, foraarsagede, at man ønskede Høiskolen anlagt i det Tørninglenske, hvor man haabede at kunne formaae Hans Majestæt til at overdrage Overopsynet til Biskoppen i Ribe, hos hvem man forudsatte et venligt Sindelag for Sagen; Gaarden laa midt imellem Øst og Vest; den havde et godt Vaaningshuus, hvor to Skolestuer og Bolig for tvende Lærere uden Vanskelighed kunde indrettes; endelig ønskede man snarest muligt, helst med Sommerens Begyndelse, at kunne aabne Skolen. I en Forsamling den 12te Februar 1844 meddeelte de den Slesv. Forening Underretning om det afsluttede Gaardkjøb, og der udvalgte en Direction

for den tilkommende Høiskole, bestaaende af Prof. Flor som Formand og speciel Underviisningsdirecteur, fremdeles: Pastor Hertel i Moltrup, Pastor Schøler i Wodder, Hans Nissen, Gaardmand i Hammelev, Laurids Skau, Gaardmand i Sommersted, Landvæsenscommissair Knudsen i Forballum og Smidt, Eier af Kjær Mølle. Disse maatte nu først og fremmest være betænkte paa at skaffe det Vigtigste af Alt, en Forstander. Deres Valg faldt paa Cand. i Theol. J. Wegener, som flere af Directionens Medlemmer personlig havde lært at kjende ved Skamlingsfesten, og som opholdt sig som Huuslærer hos Provst Plesner paa Langeland, og man aabnede Underhandlinger med ham i denne Anledning. Men netop Det, som bragte Directionen til at foretrække ham for enhver anden af dem, den kunde tænke paa: hans varme og stærke Følelse for Fædreland og Nationalitet, hans klare Syn for en saadan Høiskoles Vigtighed og for Forstanderpostens overordentlige Vanskeligheder, indgav ham mange Betæneligheder, ikke om han skulde opgive sin behagelige og kjære Stilling i Provst Plesners Huus, thi det gjaldt Fædrelandets Tjeneste, men om han vilde være istand til at opfylde dets store Fordringer. Han modtog omsider Tilbudet, og man var altsaa for saavidt hjulpen, især da ogsaa den anden Lærer blev antagen, Cand. i Theol. Müller fra Gram, om hvem man havde al Grund til at haabe det Bedste. Men endnu kom ingen Tilladelse fra Hans Majestæt til at oprette Skolen, og vore Modstandere truede med at det ligefrem vilde blive os nægtet. Dette skete dog ikke, og den 17 Juni

underskrev H. M. allernaadigst Tilladelse til at oprette en Folke-Høiskole i det nordlige Slesvig under Overtilsyn af Hr. Amtmand Conferensraad Johannsen i Haderslev og Hr. Provst Matzen i Hygom. Det besluttedes da, at Høiskolen skulde begynde den 1 Novbr 1844.

Der var imidlertid passeret og passerede fremdeles i Aarets Løb Meget, som virkede lammende paa hele Nationalitetssagen, altsaa ogsaa paa Høiskolen. Det Kgl. Patent af 29 Marts, hvorved det nægtedes de dansktalende Slesvigere at have samme Ret i Stændersalen som de tysktalende; den herved foranledigede Udstedelse af den saakaldte Slesvigske Forenings Protocol-Extract af 12 Juni; det herpaa fulgte Forbud imod den Slesvigske Forenings Sammenkomster og den vidtløftige og dog resultatløse Undersøgelse om denne Extracts Forfatterskab; den overordentlig lange Tid, som hengik uden at den Kgl. Tilladelse til at oprette Høiskolen kom, skjøndt kort tilforn Oprettelsen af en Slesvigholstensk Høiskole i Rendsborg hurtigen var bleven bevilget – alt Dette og meget Andet nedslog i høi Grad de dansksindede Bønders Mod: de troede, at naar de havde selve den allerhøieste Regjering imod sig, vilde al Modstand være forgjæves, og, med Bondestandens naturlige Forkjærlighed for Fred og Ro, bleve de trætte og kjede af den bestandige og frugtesløse Kamp imod det antidanske Parti, trak sig tilbage hver til Sit, og opgave at tænke paa Andet end deres egne Personer og deres materielle Fordeel. Disse Forhold vare ikke gunstige for Høiskolesagen, der nu for det meste maatte skytte sig selv.

Medlemmerne af Directionen, hvis Formand boede i Kiel, vare adspredte omkring i Landet, ingen i Nærheden af Rødding, og følte kun liden Opmuntring til at tage sig af Sagen. Da derfor Hr. Wegener den 19de October ankom til Rødding, maatte han vistnok strax fornæmme, at her skulde hans Kjærlighed til den Nord-Slesvigske Sag og Mod til at give sig i Kampen for den, sættes paa den alleralvorligste Prøve. Men han tog sig i Forholdene som en Mand. At aabne Høiskolen til den fastsatte 1 Novbr, derpaa var ikke at tænke; men han gjorde hvad han formaaede, for at dette dog kunde skee snarest muligt. Imidlertid ankom til hans store Trøst ogsaa Hr. Müller, i hvem han fandt en kjærlig og redelig Ven og en trofast og samvittighedsfuld Medarbejder, hvad han bestandig er vedbleven at være.

Endelig skulde Høiskolen aabnes den 7de Novbr 1844. Hvor mange Elever der vilde komme, vidste man ikke, da kun 3 à 6 havde meldt sig, og da det slesvigholstenske Parti arbejdede af al Magt paa at afholde Enhver fra at drage derhen. Til Alles Forundring indfandt sig 20 Elever fra forskjellige Egne. (I Vinterens Løb kom to til). Foruden disses Fædre og Formyndere vare ogsaa endeel af den Slesvigske Forenings Medlemmer tilstede. Man forsamlede sig nu i den store Læsesal, hvor Hr. Wegener besteg Kathedret og holdt en Indvielsestale, som satte Alle i Begeistring, og hvorved han vandt Alles Hjerter, baade de Unges og de Gamles. Siden efter blev der holdt Gilde, og Dagen endtes med godt Mod og gode Forhaabninger; thi Grundstenen syntes dog nu at være lagt til det nye aandelige

Dannevirke. Eleverne fik Logier omkring i Byen, saa godt det lod sig gjøre, flere Steder maadeligt nok. Underviisningen og Øvelserne begyndte, og Hr. Wegener og den anden Lærer, Cand. theol. Müller søgte nu at gjøre samme saa frugtbringende som muligt. Det var en usædvanlig Opgave, de havde at løse, thi Eleverne vare saare forskjellige baade i Alder og Evner; men det lykkedes dem over Forventning, da de, uagtet der naturligviis toges tilbørligt Hensyn til Elevernes hidtilværende Stilling og Dannelse, fulgte det af Høiskolen vedtagne Princip: at man mere maa frygte for at gjøre Foredraget for lavt og for langsomt for de bedre Hoveder, end for høit og for fremskridende for de ringere. Høiskolen beholdt desværre Wegener kun et halvt Aar. Han havde i den Tid vundet Elevernes og Forældrenes Kjærlighed, Tillid og Agtelse, og han besidder endnu her i Nord-Slesvig disse skjønne levende Mindesmærker om sin Virksomhed friske og usvækkede, ligesom han heller ikke kan faae Rødding-Høiskole af sine Tanker og sit Sind, trods alle de med den forbundne Savn og Ubehageligheder. Men det Tilbud, som uventet blev gjort ham om et betydeligt Præstekald, troede han ikke at turde afvise, da Erfaringen allerede havde lært ham, at hans af Naturen svagelige Helbred efter al Sandsynlighed ikke længe vilde kunne holde ud paa en saa angribende Post som denne, og da han sikkert haabede ogsaa i sin nye Stilling at kunne være Høiskolen til mangfoldig Gavn.

Der skulde altsaa søges en ny Forstander i den afgaaendes Sted. Man maatte næsten ansee det for umuligt at finde Nogen,

som kunde og vilde paatage sig en Post, der gjorde store Fordringer baade i aandelig og moralsk, ja selv i legemlig Henseende, der var fuld af Savn og Besværligheder, og tilbød Intet af det man kalder Behageligheder, ja ikke engang nogen Sikkerhed for Fremtiden, kort sagt aldeles Intet uden for Den, der følte Drift til at arbejde i Patriotismens og Menneskekjærlighedens Tjeneste, og betragtede Høiskoleideen som en Frugt af disse. Og om man end blandt Ungdommen kunde haabe at finde Nogen med Begeistring nok til at træde ind i en saa opoffrende Virksomhed, saa turde man hos den Unge ikke vente et saa praktisk skarpt Blik og en saa seig Udholdenhed, at han ei vilde blive forvirret af Slesvigs forviklede Forhold, eller træt af den daglige Kamp og kjed ad de mange nedslaaende Erfaringer om den Aarhundreder gamle Aandsundertrykkelses bedrøvelige Følger. Da besluttede Prof. Flor som Den, der følte, at han var nærmest til at gjøre Alt for at frelse Høiskolens Existens, at opgive sin Stilling i Kiel og interimistisk at tage Ophold i Rødding og overtage Forstanderens Functioner, for om muligt at faae Alting saavidt ordnet, at Høiskolen kunde ansees for at have overstaaet de største Vanskeligheder og naaet en nogenlunde sikker Tilværelse. Comitteen i Kjøbenhavn for Dansk Underviisnings Fremme i Slesvig, som tilfulde indsaae Sagens Vigtighed, lovede ham at gjøre Alt hvad der stod i dens Magt for under disse Omstændigheder at opretholde det begyndte Værk. Han søgte derfor og erholdt af Hans Majestæt allernaadigst sin Afsked.

Imidlertid havde det Kgl. Landhuusholdnings-Selskab ogsaa velvillig antaget sig vor gode Sag og ikke alene foræret os en udvalgt Samling af landoekonomiske Skrifter samt flere Agerdyrkningsredskaber, men ogsaa lovet os et Bidrag af 200 Rbdlr. aarlig i 3 Aar til Hjælp for en agronomisk Lærer. Hr. Krarup, som i længere Tid havde været paa Haraldslund og ved Landhuusholdningsselskabets Understøttelse havde opholdt sig nogen Tid paa Institutet i Eldena, antoges fra Mai Maaned som Lærer ved Høiskolen, og i Sommerens Løb kom ogsaa den talentfulde og dygtige unge Naturforsker, Dr. phil. Poulsen, som i Udlandet særskilt havde beskæftiget sig med Agricultur-Chemi, som Lærer til Rødding, for her at gjøre et Forsøg paa at realisere sin Yndlingsidee: at indføre Naturvidenskaberne i Folkeoplysningen. Hertil lovede ogsaa Selskabet til Naturlærens Udbredelse sin Understøttelse ved at skjenke os Apparater til et Beløb af 200 Rbdlrs. Værdi. Desuden havde H. M. Kongen allernaadigst skjænket Høiskolen et fuldstændigt Gymnastik-Apparat og flere private Fædrelandsvenner ydet Hjælp i Penge, Bøger eller andre Ting.

Høiskolen var saaledes kommen i Besiddelse af den fornødne Lærerkraft og Spørgsmaalet var nu, om Eleverne havde Lyst til at blive, og om Forældrene, tvertimod deres naturlige og vante Forestillinger, kunde overtale sig til at undvære deres arbejdsdygtige Sønner om Sommeren. Resultatet blev, at af Vinterhalvaarets 22 Elever forbleve de 10 Sommeren over, hvilket den, der kjender Forholdene, vil ansee for en ikke

ubetydelig Seier for Høiskolen.

Efterhaanden yttrede sig nu hos Bondestandens Ungdom rundt omkring i Landet Lyst til at besøge Høiskolen; men det var umuligt for mere end nogle Faa at erholde et nogenlunde anstændigt Logis i Rødding By, hvortil kom, at mange Forældre frygtede for, saaledes uden nærmere Tilsyn at overlade deres unge Sønner udenfor Skoletiden ganske til dem selv. Herved opstod den Idee hos nogle af Bønderne i den Slesvigske Forening: at opbygge et Elevhus paa Actier, og da der maatte iles, hvis Høiskolen endnu i Vinterhalvaaret skulde benyttes, saa gik det lidt tumultuarisk til baade med Actiesamlingen og Opførelsen af Bygningen, hvoraf ingen blev ganske tilendebragt, især da Sommeren i saa høi Grad var ugunstig for begge disse Foretagender. Men Fuldførelsen af Actiesamlingen vil ikke udeblive og i Foraaret vil Elevhuset blive fuldendt og staae som et smukt Vidne om den Slesvigske Bondes selvstændige Kraft og opvaagnende Sands for Oplysnings og Kundskabers Herlighed. Imidlertid blev Elevhuset, beregnet til Bolig for 32 Elever foruden Inspecteuren, indvendig saa vidt færdigt, at de midt i Novbr. Maaned kunde drage derind. Alle Pladserne bleve optagne, deels af de gamle, hvoraf ingen gik bort, deels af nyankomne; og Eleverne have, paa ganske ubetydelige Sygdomstilfælde nær, hele Vinteren befundet sig fortræffeligt i dette deres lille Jomsborg, som de selv i Spøg kalde det. At Opholdet i Elevhuset for Eleverne selv er i høi Grad behageligt og gavnligt, saa længe en god Aand kan hvile over dem,

lader sig ikke nægte; men da det endnu ikke er lykkedes at ordne Økonomivæsenet og Gaardens Bestyrelse, ligesaa lidt som Høiskolens finansielle Stilling i det Hele, paa en tilfredsstillende Maade, saa ligger dette endnu som en trykkende Byrde paa Forstanderen. Dog dette finder sig vel engang, og vi skal ikke tillade os at besvære Publikum med Klager herover, ligesaalidt som med en detailleret Udgiftsliste. Man vilde kun deraf lære, hvad Enhver dog veed i Forveien, at det ikke koster saa lidt at anlægge og vedligeholde en saadan Lærestalt. Men hvor vigtige de ovennævnte udvortes Forhold end ere for de Paagjældende og hvor stor en Indflydelse de maae udøve paa disse ved Udførelsen af deres Dont, og hvor nødvendig endog Finantsernes heldige Tilstand er til Anstaltens Existens og Fremgang, saa er det dog ikke Fremstillingen heraf, der kan have Interesse for det store Publikum. Dette ønsker deels i Almindelighed at vide, om Høiskolen i Rødding paa en tilfredsstillende Maade har løst den Opgave, der nu beskjæftiger saa Mange, angaaende Folke-Høiskoler, navnlig om, hvorledes Bondestanden kan erholde den Oplysning, han som Landets Søn og Statens Borger savner og ønsker? og deels, med særskilt Hensyn til Nordslesvigerne, om den har formaaet at vække og nære den danske Nationalfølelse? Kan begge disse Spørgsmaal besvares med Ja, saa har Landet og Staten faaet fuld Værdi for de Penge, Forsøget har kostet, selv om Rødding-Høiskole maatte gaae ind af Mangel paa Understøttelse.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.